



## **CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ**

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04  
ZESPÓŁ REALIZACJI  
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17  
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24  
00 - 503 W A R S Z A W A  
TELEFAX 629 - 40 - 89  
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/177/152/95

### **POLSKA POLITYKA ZAGRANICZNA W OPINII SPOŁECZNEJ**

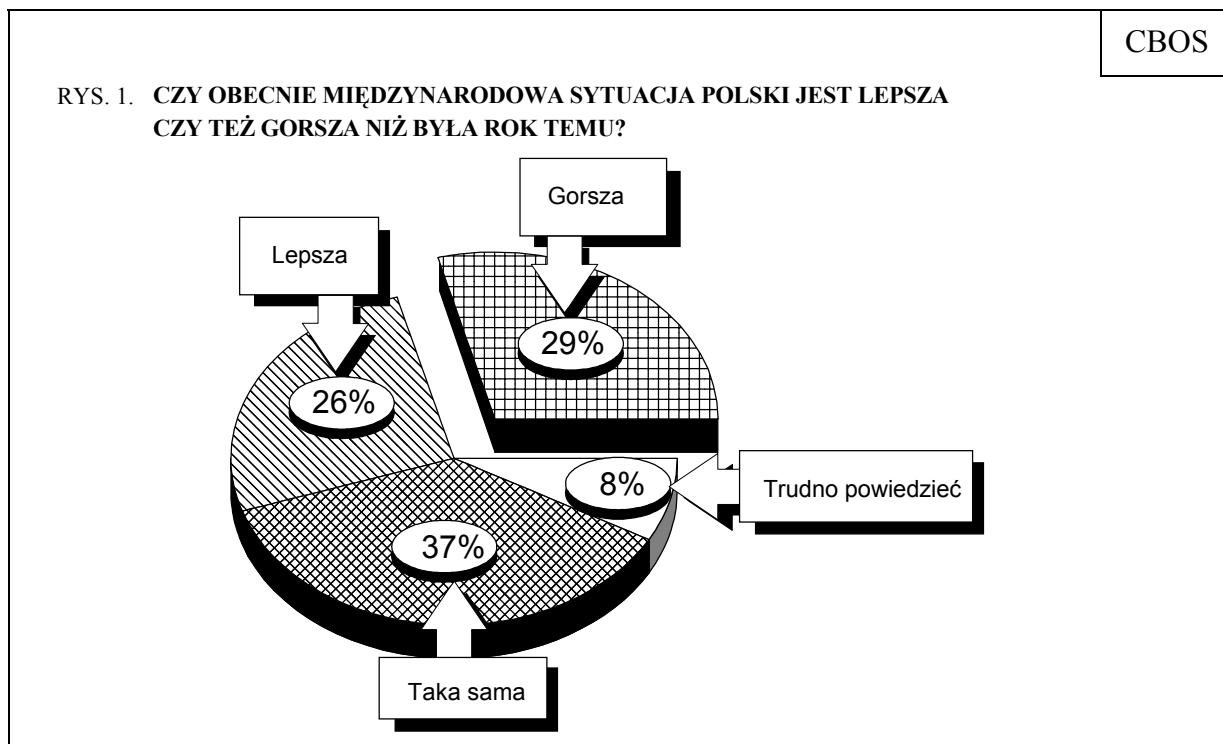
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH  
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Jak Polacy oceniają sytuację naszego kraju na arenie międzynarodowej? Czy kontrowersje między mocarstwami wokół integracji Polski z zachodnim systemem obronnym mają wpływ na postrzeganie międzynarodowej pozycji Polski? Jakie kierunki współpracy z zagranicą są preferowane? Te sprawy były m.in. przedmiotem jednego z sondaży CBOS<sup>1</sup>.

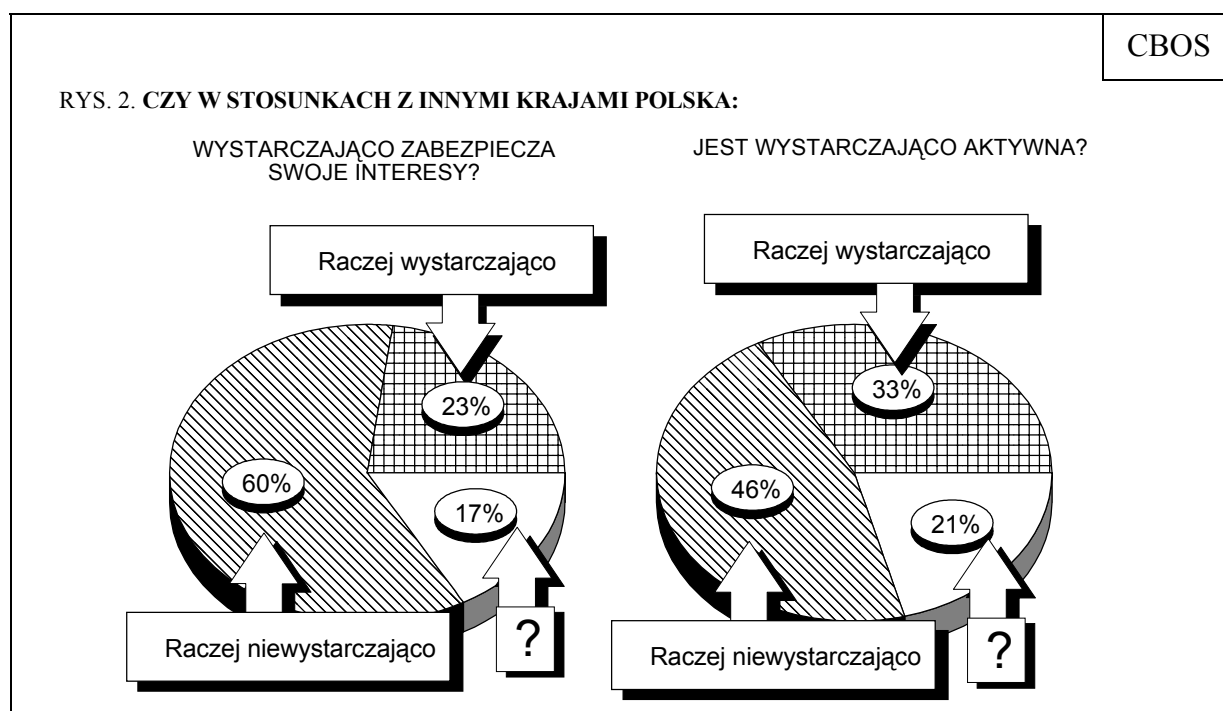
Wśród badanych przeważał pogląd, że w ciągu ubiegłego roku międzynarodowa sytuacja Polski nie uległa zmianie.



<sup>1</sup> Badanie "Świat wokół nas" (8), 26-29 maja '95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1198).

Warto podkreślić, że postrzeganie międzynarodowego położenia Polski jest podobne w różnych grupach społeczno-demograficznych; także stopień zainteresowania polityką nie wpływa na jego zróżnicowanie.

Polityka zagraniczna kolejnych rządów jest na ogół oceniana w naszych sondażach znacznie lepiej niż różne dziedziny polityki wewnętrznej<sup>2</sup>. Gdy jednak zapytaliśmy o politykę zagraniczną nieco bardziej szczegółowo, odnotowaliśmy bardziej krytyczne opinie.



Oceny krytyczne w mniejszym stopniu dotyczą zaangażowania Polski na arenie międzynarodowej, w większym zaś - jego efektów: zabezpieczenia interesów kraju.

Ponieważ ze sfery działań dyplomatycznych do świadomości szerokich kręgów społecznych docierają przede wszystkim zewnętrzne ich przejawy, można by sądzić, że stosunkowo lepsza ocena aktywności polskiej polityki zagranicznej niż jej rezultatów wynika właśnie z niepoinformowania o tych ostatnich. Jednak bliższa analiza wykazała, że badani interesujący się polityką, uważnie śledzący doniesienia środków przekazu, są bardziej krytyczni w ocenach zabezpieczenia interesów kraju niż ci, którzy nie wykazują zainteresowania

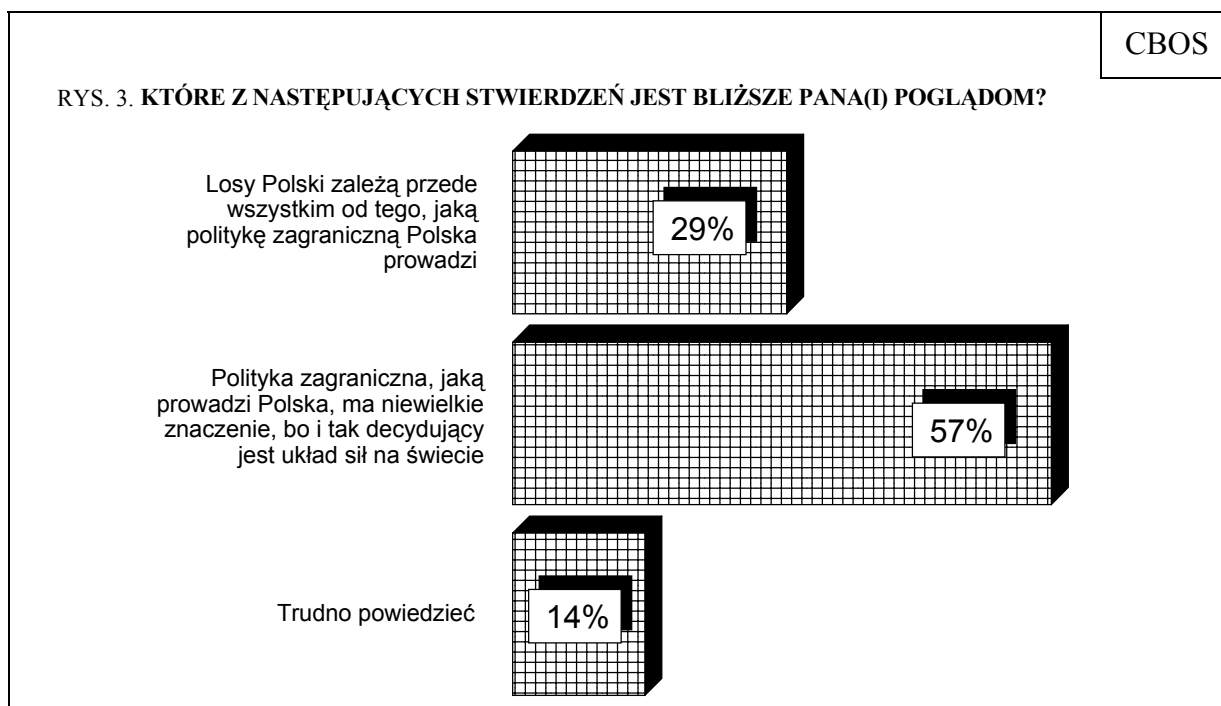
<sup>2</sup> Por. komunikat CBOS "Stosunek do rządu - sierpień '95".

sprawami polityki. Jeśli natomiast chodzi o ocenę aktywności, różnica taka nie występuje. Ponadto wśród osób nie interesujących się polityką więcej jest takich, które nie potrafią ocenić aktywności Polski na arenie międzynarodowej niż zabezpieczenia interesów kraju.

Tabela 1 w procentach

Zainteresowanie polityką	Ocena					
	aktywności			zabezpieczenia interesów		
	pozytywna	negatywna	trudno powiedzieć	pozytywna	negatywna	trudno powiedzieć
Duże	38	52	10	20	71	9
Średnie	36	48	16	25	63	12
Niewielkie	29	51	20	24	60	16
Żadne	25	31	44	19	44	37

Można jednak postawić pytanie, jak szerokie pole do działania ma Polska w swej polityce zagranicznej? Czy los naszego kraju w szerszym planie historycznym zależy bardziej od prowadzonej polityki zagranicznej czy też od układu sił na świecie? Wydarzenia XX wieku mogą skłaniać pod tym względem do pesymizmu. Jak po tych doświadczeniach historycznych Polacy postrzegają tę sprawę?



Im bardziej ankietowani interesują się polityką, tym częściej są zdania, że los naszego kraju zależy przede wszystkim od tego, jaką politykę Polska prowadzi.

Tabela 2 w procentach

Zainteresowanie polityką	Losy Polski zależą przede wszystkim od tego,		
	jaką politykę zagraniczną Polska prowadzi	jaki jest układ sił na świecie	Trudno powiedzieć
Duże	35	60	5
Średnie	29	61	10
Niewielkie	27	62	11
Żadne	25	41	34

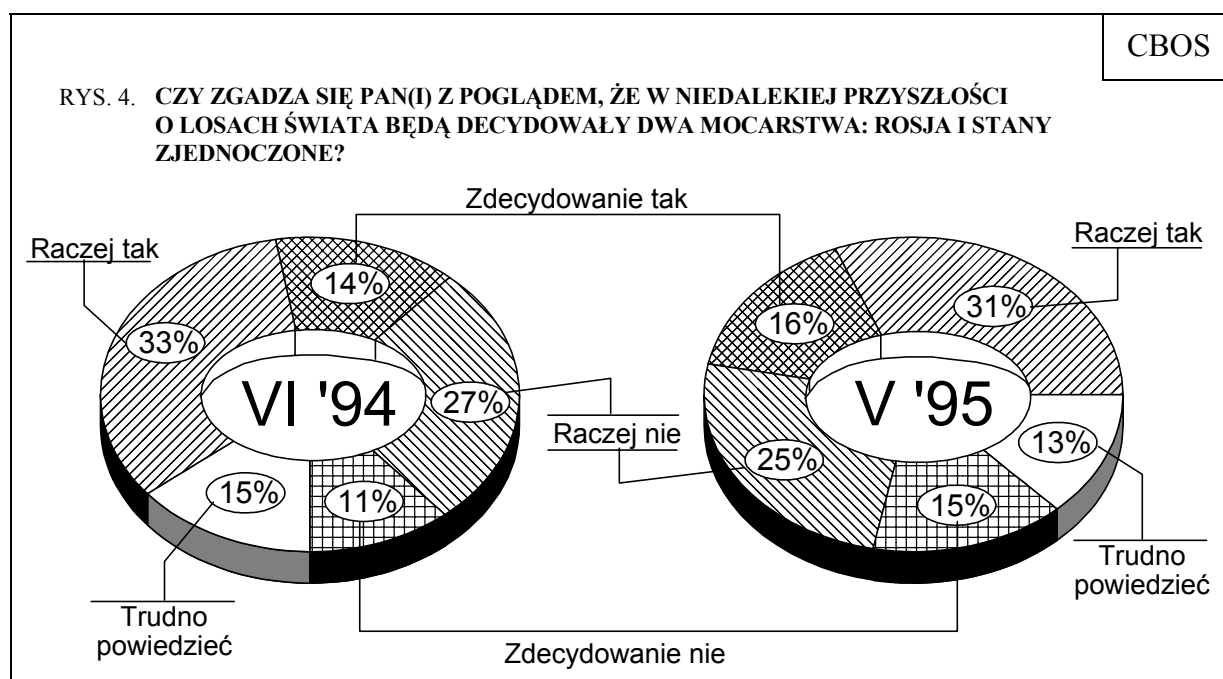
Za stwierdzeniem, że losy Polski zależą przede wszystkim od prowadzonej przez nasz kraj polityki zagranicznej, częściej niż inni opowiadają się ludzie młodzi i lepiej wykształceni. Szczególnie dużo jest ich wśród uczniów i studentów oraz przedstawicieli inteligencji i kadry kierowniczej.

Z przeświadczeniem, że losy Polski zależą przede wszystkim od układu sił na świecie, wiąże się również przekonanie o ponownej polaryzacji w polityce międzynarodowej - w niedalekiej przyszłości o losach świata znów będą decydowały dwa supermocarstwa.

Tabela 3 w procentach

O losach świata będą decydowały dwa mocarstwa	Losy Polski zależą przede wszystkim od tego,		
	jaką politykę Polska prowadzi	jaki jest układ sił na świecie	Trudno powiedzieć
Tak	26	63	11
Nie	34	56	10
Trudno powiedzieć	23	42	35

Warto w tym miejscu dodać, że opinie o zależności losów świata od decyzji Rosji i Stanów Zjednoczonych są względnie trwałe i nie podlegają wahaniom mimo rozlicznych wydarzeń na arenie międzynarodowej. Rok wcześniej uzyskaliśmy w tej sprawie niemal identyczne rozkłady odpowiedzi, chociaż wzrosło na przykład w tym czasie przekonanie o dążeniu Rosji do odbudowy swoich wpływów w świecie<sup>3</sup>.



### Pożądati partnerzy Polski

Ankietowani mieli również za zadanie wybranie - z przedstawionej im listy - krajów, z którymi Polska powinna współpracować gospodarczo, politycznie i wojskowo (w dziedzinie wspólnej obrony).

<sup>3</sup> Por. komunikat CBOS "Przyszłość Rosji i stosunków polsko-rosyjskich", lipiec '95.

Tabela 4

Kraje	Odsetki odpowiedzi twierdzących na pytanie, z którymi z wymienionych krajów Polska powinna najściślej współpracować:		
	gospodarczo	politycznie	wojskowo
Niemcy	70	62	50
Stany Zjednoczone	54	63	57
Rosja	39	37	22
Francja	37	39	37
Czechy	29	30	30
Japonia	26	7	5
Wielka Brytania	24	31	35
Holandia	24	7	4
Szwecja	18	8	5
Ukraina	17	13	10
Austria	15	6	3
Węgry	14	15	16
Włochy	14	8	7
Litwa	13	11	10
Białoruś	12	7	5
Słowacja	10	13	16
Chiny	6	2	2

Respondenci mogli wskazać nie więcej niż pięć państw.

We wszystkich trzech dziedzinach do partnerów najchętniej widzianych badani zaliczyli Niemcy i Stany Zjednoczone. Następne miejsca, jeśli chodzi o współpracę gospodarczą i polityczną, zajęły Francja i Rosja, natomiast jako kraje odpowiednie do współpracy militarnej częściej od Rosji wymieniano Wielką Brytanię i Czechy. Warto dodać, że rok temu kolejność pożądanых partnerów układała się podobnie, z jednym znaczącym wyjątkiem: Czechy, widziane wówczas jako partner gospodarczy po Japonii, a na równi z Wielką Brytanią, obecnie wyprzedziły obydwa te kraje<sup>4</sup>.

<sup>4</sup> Por. komunikat CBOS "Miejsce Polski w Europie - pożądanі partnerzy gospodarczy i polityczni", sierpień '94.

Odrębnie zapytaliśmy badanych o ich stosunek do współpracy międzynarodowej w ramach tzw. Grupy Wyszehradzkiej. Czy z punktu widzenia **interesów Polski** korzystne byłoby nawiązanie przez te cztery kraje ścisłej współpracy gospodarczej, politycznej i wojskowej.

Tabela 5 w procentach

Mówi się czasem o krajach Grupy Wyszehradzkiej, do której są zaliczane: Polska, Węgry, Czechy i Słowacja. Czy, Pana(i) zdaniem, byłoby korzystne czy niekorzystne z punktu widzenia interesów Polski:	Wskazania respondentów		
	korzystne	niekorzystne	Trudno powiedzieć
– nawiązanie przez te kraje ścisłej współpracy gospodarczej	85	4	11
– nawiązanie przez te kraje ścisłej współpracy politycznej	81	6	13
– zawarcie przez te kraje sojuszu obronnego	76	9	15

Wśród ankietowanych zdecydowanie przeważało przekonanie, że współpraca z tymi krajami we wszystkich trzech dziedzinach byłaby dla Polski korzystna. Stosunkowo najwięcej wątpliwości mieli badani co do korzyści z układu obronnego w ramach Grupy Wyszehradzkiej.



W opinii społecznej międzynarodowa sytuacja Polski w ciągu minionego roku nie uległa zmianie. Polska polityka zagraniczna oceniana jest raczej krytycznie - niewystarczająco chroni ona interesy kraju i jest zbyt mało aktywna. Jednocześnie ponad połowa Polaków jest zdania, że polityka zagraniczna, jaką prowadzi nasz kraj, nie ma zbyt wielkiego znaczenia dla losów Polski, gdyż te i tak zależą przede wszystkim od układu sił na świecie.

Najbardziej odpowiedni partnerzy do współpracy z naszym krajem zarówno gospodarczej, politycznej, jak i obronnej to - według ankietowanych - Stany Zjednoczone i Niemcy. Na trzecim miejscu w dziedzinie gospodarczej i politycznej wymieniana jest Rosja, która jednak o wiele rzadziej jest postrzegana jako pożądany partner w dziedzinie militarnej.



## A N E K S

### PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

#### 1. Region północny:

09 woj. elbląskie  
10 woj. gdańskie  
17 woj. koszalińskie  
26 woj. olsztyńskie  
39 woj. słupskie  
41 woj. szczecińskie

#### 2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie  
12 woj. jeleniogórskie  
20 woj. legnickie  
45 woj. wałbrzyskie  
47 woj. wrocławskie  
49 woj. zielonogórskie

#### 3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie  
13 woj. kaliskie  
16 woj. konińskie  
21 woj. leszczyńskie  
29 woj. piłskie  
32 woj. poznańskie  
44 woj. toruńskie  
46 woj. wrocławskie

#### 4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie  
07 woj. ciechanowskie  
24 woj. łódzkie  
30 woj. piotrkowskie  
31 woj. płockie  
34 woj. radomskie  
37 woj. sieradzkie  
38 woj. skierniewickie

#### 5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie  
03 woj. białostockie  
06 woj. chełmskie  
22 woj. lubelskie  
23 woj. łomżyńskie  
28 woj. ostrołęckie  
36 woj. siedleckie  
40 woj. suwalskie  
48 woj. zamojskie

#### 6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie  
18 woj. krakowskie  
19 woj. krośnieńskie  
25 woj. nowosądeckie  
33 woj. przemyskie  
35 woj. rzeszowskie  
42 woj. tarnobrzeskie  
43 woj. tarnowskie

#### 7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie  
08 woj. częstochowskie  
14 woj. katowickie  
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy obecnie międzynarodowa sytuacja Polski jest lepsza czy gorsza niż rok temu?

(%)

	Lepsza	Taka sama	Gorsza	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	37	28	8	1196
Płeć					
Mężczyźni	28	38	29	5	565
Kobiety	24	37	28	11	630
Wiek					
do 24 lat	31	34	29	5	172
25-34	29	31	32	8	210
35-44	27	37	29	7	293
45-54	27	41	29	3	162
55-64	16	46	27	11	171
65 lat i więcej	24	36	24	16	187
Miejsce zamieszkania					
Wieś	22	38	30	11	446
Miasto do 20 tys.	32	32	30	6	146
od 21 do 100 tys.	29	33	26	11	201
101-500 tys.	25	40	30	5	240
501 tys. i więcej mieszk.	29	40	26	6	163
Region					
Północny	27	39	26	8	130
Zachodni	30	39	22	8	119
Środkowozachodni	27	35	29	9	179
Środkowy	25	38	29	8	230
Wschodni	23	30	36	11	151
Południowo-wschodni	29	40	24	8	175
Południowo-zachodni	22	39	31	8	212
Wykształcenie					
Podstawowe	24	35	26	15	398
Zasadnicze zawodowe	28	37	29	6	350
Średnie	27	38	30	5	350
Wyższe	23	43	33	1	98
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	27	39	33	2	76
Prac. umysł. niż. szczebla	26	43	24	6	106
Pracownicy fiz.- umysł.	40	21	34	4	41
Robotnicy wykwalifikowani	32	38	24	6	157
Robotnicy niewykwalifik.	30	24	33	13	54
Rolnicy	24	43	23	10	84
Prywatni przedsiębiorcy	38	42	19	1	53
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	21	39	29	12	387
Uczniowie i studenci	33	36	25	6	58
Bezrobotni	21	31	39	9	100
Gospodynie domowe i inni	20	37	34	8	78
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	28	38	29	5	126
Sektor państwowy	29	40	27	4	156
Sektor prywatny	36	33	25	6	194
Spółdzielczość	33	25	27	15	22
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	26	33	30	11	253
125 - 199	23	44	27	7	210
200 - 274	27	35	28	9	292
275 - 324	25	40	27	8	151
325 i powyżej	28	39	28	5	226
Ocena własnych war. mater.					
Złe	25	31	34	10	492
Średnie	27	43	24	7	521
Dobre	28	36	29	7	183
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	19	40	33	8	78
Raz w tygodniu	25	37	29	9	710
Kilka razy w roku	28	40	27	5	311
W ogóle nie uczestniczy	33	27	28	12	95
Poglądy polityczne					
Lewica	30	39	28	3	208
Centrum	29	37	30	4	416
Prawica	30	30	33	7	310
Trudno powiedzieć	14	44	22	21	261

Tabela 2. Które z następujących stwierdzeń jest bliższe Pana(i) poglądom: 1 - losy Polski zależą przede wszystkim od tego, jaką politykę zagraniczną Polska prowadzi; 2 - polityka zagraniczna, jaką prowadzi Polska, ma niewielkie znaczenie, bo i tak decydujący jest układ sił na świecie

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	57	14	1192
Płeć				
Mężczyźni	31	59	10	562
Kobiety	26	56	18	630
Wiek				
do 24 lat	39	51	10	171
25-34	36	51	12	209
35-44	23	69	7	291
45-54	31	56	14	162
55-64	21	60	19	171
65 lat i więcej	24	51	25	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	28	53	19	446
Miasto do 20 tys.	30	57	12	145
od 21 do 100 tys.	32	55	13	201
101-500 tys.	29	59	12	239
501 tys. i więcej mieszk.	25	68	7	162
Region				
Północny	29	54	17	130
Zachodni	26	62	12	116
Środkowo-zachodni	23	62	15	178
Środkowy	34	57	8	231
Wschodni	29	52	20	150
Południowo-wschodni	27	59	14	175
Południowo-zachodni	30	56	14	212
Wykształcenie				
Podstawowe	26	50	24	398
Zasadnicze zawodowe	24	63	13	345
Średnie	34	59	7	351
Wyższe	35	63	2	98
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	40	54	6	76
Prac.umysł.niż.szczębla	29	63	8	106
Pracownicy fiz.- umysł.	34	63	3	41
Robotnicy wykwalifikowani	32	63	5	156
Robotnicy niewykwalifik.	33	61	6	53
Rolnicy	31	51	18	84
Prywatni przedsiębiorcy	26	73	2	51
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	21	57	22	387
Uczniowie i studenci	50	38	12	58
Bezrobotni	21	60	19	100
Gospodynie domowe i inni	31	48	21	78
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	30	61	9	125
Sektor państwowy	31	66	3	156
Sektor prywatny	35	61	4	192
Spółdzielczość	14	72	14	22
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	25	54	21	252
125 - 199	28	56	17	207
200 - 274	27	62	11	291
275 - 324	38	54	8	151
325 i powyżej	31	60	8	227
Ocena własnych war. mater.				
Złe	23	60	18	492
Średnie	33	55	12	518
Dobre	32	58	10	181
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	44	30	78
Raz w tygodniu	27	58	14	707
Kilka razy w roku	31	58	11	311
W ogóle nie uczestniczy	33	59	8	93
Poglądy polityczne				
Lewica	33	62	4	208
Centrum	29	61	11	412
Prawica	31	56	13	310
Trudno powiedzieć	22	50	28	262

Tabela 3. Pojawia się pogląd, że w niedalekiej przyszłości o losach świata będą decydowały dwa mocarstwa: Rosja i Stany Zjednoczone. Czy zgadza się Pan(i) z tym poglądem? (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	40	13	1196
Płeć				
Mężczyźni	51	41	8	565
Kobiety	44	39	17	630
Wiek				
do 24 lat	38	52	10	172
25-34	41	49	11	210
35-44	54	37	9	292
45-54	50	40	10	162
55-64	52	33	15	171
65 lat i więcej	46	29	25	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	39	18	447
Miasto do 20 tys.	52	40	9	145
od 21 do 100 tys.	48	38	14	201
101-500 tys.	53	41	6	240
501 tys. i więcej mieszk.	46	42	12	163
Region				
Północny	53	40	7	130
Zachodni	52	33	15	119
Środkowozachodni	42	47	11	179
Środkowy	48	33	19	231
Wschodni	41	41	17	150
Południowo-wschodni	49	40	11	175
Południowo-zachodni	48	43	9	212
Wykształcenie				
Podstawowe	47	32	21	398
Zasadnicze zawodowe	47	43	9	348
Średnie	46	44	10	351
Wyższe	52	45	3	98
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	45	54	1	76
Prac. umysł. niż. szczebla	50	41	9	106
Pracownicy fiz. - umysł.	59	36	4	41
Robotnicy wykwalifikowani	49	44	8	157
Robotnicy niewykwalifik.	56	34	10	53
Rolnicy	50	29	21	84
Prywatni przedsiębiorcy	38	51	11	53
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	48	34	18	388
Uczniowie i studenci	33	59	8	58
Bezrobotni	47	37	16	100
Gospodynie domowe i inni	37	49	14	78
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	51	46	4	125
Sektor państwowy	53	42	5	156
Sektor prywatny	46	45	10	194
Spółdzielczość	50	34	16	22
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	45	37	17	253
125 - 199	43	43	13	208
200 - 274	48	40	12	292
275 - 324	47	37	16	151
325 i powyżej	51	42	7	227
Ocena własnych war. mater.				
Złe	48	37	15	492
Średnie	44	44	12	521
Dobre	53	38	9	182
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	46	20	78
Raz w tygodniu	48	39	13	709
Kilka razy w roku	50	40	9	311
W ogóle nie uczestniczy	44	41	15	95
Poglądy polityczne				
Lewica	51	39	9	208
Centrum	50	40	10	414
Prawica	48	44	8	311
Trudno powiedzieć	38	36	26	262